

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta - Katedra psychologie
nám. J. Palacha 1/2, 116 38 Staré Město

Posudek školitele na diplomovou práci

Název práce: Vliv sociálního stresu ve virtuální realitě na emoční prožívání pacientů s hraniční poruchou osobnosti

Řešitel: Bc. et Bc. Lenka Kučerová

Školitel: Mgr. et Mgr. Iveta Hocko Fajnerová, Ph.D.

Vedoucí výzkumného centra: Virtuální realita v duševním zdraví a neurovědách
Národní ústav duševního zdraví (NUDZ), Topolová 748, 250 67 Klecany

Konzultant: Mgr. Anna Francová (NUDZ)

PŘÍNOSNOST: Autorka se ve své práci zaměřila na využívání technologie virtuální reality (VR) jako metody pro indukci symptomů u pacientů s hraniční poruchou osobnosti (HPO). Zatím nebyla vytvořena žádná virtuální prostředí, která by zachycovala běžné situace, které mohou u osob s HPO vyvolat sociální stres a následně mohou být použita pro studium emočních reakcí a emoční regulace v kontextu HPO. Tato problematika je dosud zkoumána jen omezeně, proto je přínos řešerše tématu a výzkumu v této oblasti vysoký.

CÍLEM předložené práce byla validizace čtyř expozičních scénářů ve virtuální realitě prostřednictvím sledování emočních reakcí pacientů s hraniční poruchou osobnosti (HPO) ve srovnání s kontrolní skupinou. Scénáře obsahovaly sociální podněty, které vyvolávají pocity vyloučení, odmítnutí nebo ignorování a participant do nich vstupoval z 1. osoby.

PO FORMÁLNÍ STRÁNCE: DP je psána v anglickém jazyce a obsahuje přibližně 58 stran textu bez úvodních stran a odkazů na použitou literaturu. Seznam literatury čítá přes 110 titulů, z toho převážnou část tvoří zahraniční publikace včetně několika nejnovějších studiích publikovaných v roce 2024. Autorka se na zdroje správně odkazuje v teoretickém úvodu práce i v diskuzi. Práce dle provedené kontroly není plagiátem. Podobnost jednotlivých dokumentů je dle výsledků Turnitin systému nižší než 1% u 32 dokumentů (2% u dvou zdrojů dle Theses, celková podobnost 12%), podobnost souvisí zejména s citovanými pasážemi klinických příznaků HPO.

Práce je přehledně rozdělena do 3 teoretických a 9 empiricky zaměřených kapitol (včetně diskuze a závěru). Práce obsahuje kromě seznamu použité literatury i seznam zkratk a v závěru seznam tabulek a obrázků.

V první kapitole **TEORETICKÉ ČÁSTI** se autorka soustředí na téma diagnózy hraniční poruchy prostřednictvím popisu diagnostických kritérií, způsobu hodnocení symptomů i možnostmi léčby. Druhá kapitola je zaměřena na prožívání interpersonálních situací u pacientů s HPO a sociální kognici včetně krátké podkapitoly definující koncept sociálního stresu a tzv. “daily hustles”, které úzce souvisí s obsahem navržených scénářů. Stěžejní je třetí kapitola věnovaná využití virtuální reality zejména v kontextu indukce symptomů sociálního stresu.

V EMPIRICKÉ (PRAKTICKÉ) ČÁSTI práce autorka cílí na testování využitelnosti navržených VR scénářů ve vyvolání emočních reakcí typických pro pacienty s HPO.

Autorka nejdříve jasně definuje výzkumné otázky a 5 hypotéz zohledňujících cíle práce. Následuje krátká kapitola o etických otázkách studie a podrobný popis výzkumného vzorku, včetně popisu power analýzy. Zařazeno bylo celkem 41 osob (21 zdravých dobrovolníků, 20 pacientů s HPO).

Ve studii autorka využila 4 scénáře vyvinuté pod vedením konzultantky práce v rámci projektu financovaného pomocí GAUK (č. 1454120), které byly jednorázově testovány a autorka je podrobně popisuje (vč. obrázků) v podkapitole *Experimental scenarios*.

V další kapitole autorka popisuje použité dotazníkové metody a škály zaměřené zejména na hodnocení příznaků HPO, emoční regulace, copingových strategií, ale i případné kybernevolnosti a pocitu přítomnosti (sense of presence). Vybrané metody byly použity před i po intervenci s cílem sledování změny hodnocených příznaků. Metody jsou popsány postupně s ohledem na to, zda byly administrovány před, během, nebo po intervenci. K tomuto účelu slouží i navazující přehledová tabulka.

Po popisu celkové výzkumné procedury a zdůvodnění využitého statistického přístupu, autorka postupně představuje výsledky pilotní studie prostřednictvím porovnání jednotlivých proměnných u experimentální a kontrolní skupiny. Přestože většina dat odpovídala normálnímu rozložení, autorka s ohledem na menší velikost vzorku vhodně zvolila neparametrické verze statistických testů. Výsledky studie ukazují, že pacienti s HPO vykazovali po vystavení scénářům nižší úroveň potřeby sounáležitosti (subškála ze škály NTS) ve srovnání s kontrolní skupinou. V kontrastu s očekáváním nebyla pozorována vyšší míra negativních (maladaptivních) copingových strategií (škála ISCS) u pacientů s HPO.

V DISKUSNÍ ČÁSTI autorka vhodně interpretuje nálezy studie, které dává do souvislosti nejen s výsledky jiných studií, ale zejména s teoretickými přístupy, např. emoční dysregulace a interpersonální hypersenzitivity u HPO.

V poslední části diskuze pak upozorňuje i na nedostatky a limitace svojí práce, včetně limitací u samotné výzkumné procedury (např. rychlé střídání virtuálních scénářů nebo možný social desirability bias) a navrhuje možnosti jejich překonání v navazujících studiích.

CELKOVĚ je třeba říci, že autorka:

- diplomovou práci sepsala v anglickém jazyce, což povede ke snadnější publikaci nálezů v zahraničním časopise
- předložila práci s precizně a systematicky zpracovanou teoretickou částí, která dokládá dobrou orientaci v popisované problematice a schopnost vyhledávat relevantní zdroje;
- dokázala jasně formulovat výzkumné cíle a strukturovat je do hypotéz;
- pracovala s klinickou populací vyžadující značnou trpělivost a dobré komunikační dovednosti
- poradila si s empirickým ověřením hypotéz
- dokázala vhodně interpretovat, zasadit do teorie a diskutovat nálezy studie.

Práce dokladuje schopnost autorky pracovat s uvedenými metodami a správně analyzovat a interpretovat své nálezy. Je potřeba ocenit náročnost výzkumu zahrnující klinickou populaci a kvalitní zpracování předložené diplomové práce. Práce obsahuje jen minimální počet gramatických chyb, překlepů či jiných nedostatků.

Předloženou práci **HODNOTÍM VÝBORNĚ a DOPORUČUJI K OBHAJOBĚ.**

V Klecanech 23. srpna 2024

Mgr. et Mgr. Iveta Hocko Fajnerová, Ph.D.

(vz. Mgr. Anna Francová)